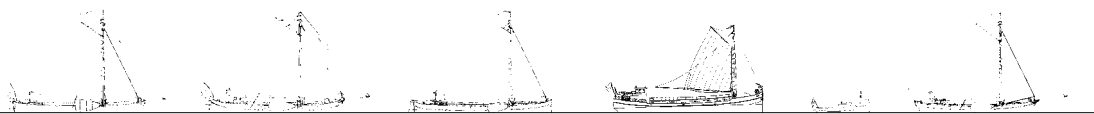

MUSEUMHAVEN GOUDA

RONDLEIDING

Aan de hand van de onderstaande nummers die corresponderen met de plattegrond, kunt u op eigen gelegenheid een rondwandeling langs deze historische haven maken. Niet altijd zijn alle schepen aanwezig. Het gaat hier tenslotte om varende monumenten en varen doet men dan ook geregeld. Specifieke informatie over de schepen vindt u op het informatiebord op de kade tegenover de steiger en op de borden bij de schepen.

1. IJsselhuis ► We beginnen deze wandeling bij het unieke IJsselhuis uit 1912 dat oorspronkelijk de functie had van Schipperswachtklokaal. Saillant is dat het werd gebouwd door de bond tegen het alcoholgebruik om de schippers uit de kroeg te houden. De vrachtvoerende schippers moesten dikwijls lang wachten voor zij door de sluis konden. Het nuttige (handel) werd hier met het aangename (drankje) verenigd. Iedere vrijdagavond verzamelen zich hier nog steeds de schippers en belangstellenden voor het uitwisselen van informatie en het drankje, al is de beheerder nu lang niet meer zo streng.

2. Mallegatsluis ► De eerste aanleg dateert uit 1577. Tot die tijd moesten alle schepen nog door de binnenstad. Maar deze route door de binnenstad gaf te veel vertraging voor de oorlogsschepen van Willem van Oranje, die daarom de Mallegatsluis liet bouwen (toen nog buiten de stad gelegen). De toenmalige sluis lag 45° gedraaid t.o.v de huidige sluis. In het parkje naast het IJsselhuis vindt u nog een tegel met daarop 'Gedempte sluis 1772' De huidige sluis met elektrische hefdeuren stamt uit 1942.

3. Turfsingel ► Vanaf het IJsselhuis loopt u over de sluis naar de lager gelegen kade. Het water, de Turfsingel, werd vanaf 1550 zeer druk bevaren door turfschepen. Deze turf had Gouda nodig

voor de ovens van de aardewerk- en pijpenfabriekjes. Enkele honderden meters verderop vindt u nog steeds een turfschuur langs het water. Aan de overkant van het water ziet u de hoge splitsingskolommen van een nu moderne chemische fabriek die ooit ontstaan is voor de productie van de welbekende Gouda kaarsen. Tot in het begin van de jaren tachtig werden hier nog kaarsen vervaardigd. Het zal duidelijk zijn dat de Turfsingel ook voor aan- en afvoer van grondstoffen voor de kaarsenfabriek gebruikt werd.

4. Bogen ► De woningen aan deze havenkom staan aan de Bogen. Deze straatnaam is ontleend aan de hier vroeger aanwezige stadsmuur waarin bogen waren gemetseld. In deze bogen of nissen oefenden ambachtslieden hun beroep uit of werd handel gedreven.

5. Vest ► Na de havenkom loopt u links de smalle Vest op. Aan deze straat vindt u een groot monumentaal pand dat als kaaspakhuis is gebouwd. Dat het hier om een kaaspakhuis gaat, is te zien aan de nu dichtgemetselde ventilatiegaten onder de vensters in de zijgevel. Vroeger waren de openstaande raampartijen getralied. Goede ventilatie is een eerste vereiste voor kaasopslag, maar ook in die tijd kon men ramen niet onbewaakt open laten slaan.

6. Werfterrein ► Het terrein naast het kaaspakhuis is het werfterrein van het Binnenhavenmuseum. Dit terrein met Werfhuis wordt gebruikt voor restauratie en onderhoud aan de schepen zoals lassen, slijpen en hijswerkzaamheden. Ook staan hier geregeld kleine bootjes op de kade die opgeknapt of gerestaureerd worden. Natuurlijk probeert het Binnenhavenmuseum voor deze werkzaamheden oude gereedschappen te verkrijgen zoals de aanwezige spantenbuiger, slingerpons

en het hijswerktuig met lier. Uitbreiding van reparatievoorzieningen is in ontwikkeling. Indien het Werfhuis open is, bent u daar van harte welkom. De Museumhaven heeft ook een dekschuit (de Kukel) in eigendom die wordt gebruikt voor onderhoud aan de schepen. Vroeger diende deze schuit voor overslag en transport van materialen door de smalle grachten van Gouda. De Kukel is begin 1900 op een Goudse werf gebouwd voor de firma Boekamp. Een dekschuit heeft geen motor en wordt dus 'bomend of jagend' voortbewogen.

7. Stadsmuur ► Om geen schip van het Binnenhavenmuseum te missen, verlaat u het werfterrein en loopt u iets verder de Vest op. Vlak voor de molen de 'Rode Leeuw' vindt u nog nieuw opgemetselde restanten van de oude stadsmuur. Aan deze westzijde van Gouda is altijd de meeste bedrijvigheid geweest, door de vele molens die hier vroeger stonden en natuurlijk vooral door de gunstige ligging aan het water.

8. Raam ► Rechts naast de molen gaat u via de Regulierenhof (hofje voor nonnetjes) naar de Raam. Deze straat ontleent haar naam aan ramen waar de stoffen op lagen te drogen die in de daar tot 1960 aanwezige gracht gewassen werden. Het grachtwater in Gouda stond destijds als zeer schoon bekend. Een paar keer per week werd het namelijk ververst met schoon water uit de IJssel.

9. Kuiperstraat ► U steekt de Raam over en loopt schuin rechts de Kuiperstraat in. Deze naam herinnert nog aan de vroeger daar aanwezige kuiperijen t.b.v. de vele bierbrouwerijen in Gouda vanwege het schone grachtwater. Het borstelwinkeltje van de familie Anders bestaat al ruim 100 jaar en aan het interieur is nog nooit wat veranderd. Halverwege vindt u aan de linkerkant een pijpenfabriek, herkenbaar aan de gevelstenen boven deuren en ramen.

10. Peperstraat ► Aan het eind van de Kuiperstraat slaat u rechtsaf de Peperstraat in. Rechts om de hoek is nog de enige pijpenmaker van Gouda gevestigd. Langs deze straat ligt het grachtje dat diende voor aanvoer van de benodigde grondstoffen voor de bierbrouwerijen en de aardewerkindustrie en dat gelukkig nog bewaard is gebleven.

11. Veerstal ► De Peperstraat verlaat u via de oplopende weg waar u linksaf de Veerstal op gaat. De naam herinnert nog aan het IJsselveer dat hier tot 1926 zijn aanlegplaats had. Deze weg was een waar koopcentrum voor allerlei scheepsbenodigdheden. De statige panden herinneren nog aan de rijkere kooplui die hier woonden, maar ook aan de kleine bedrijven die daar gevestigd waren. Tot 1991 was hier nog een zeilmakerij in bedrijf.

12. Tolhuis en Haven ► Hier staat u bij de uitmonding van de Gouwe in de Hollandse IJssel, een van de oudste stukjes van Gouda. De haven had niet alleen de functie van Haven, maar was ook de toegangspoort tot Holland over het water. In 1795 schaften de Fransen de tol af. Het Tolhuis werd eigendom van het Rijk en later van de stad Gouda. De sluiswachter die er woonde had een mooi uitzicht over de Haven én de IJssel vanuit de grote kamer in het Tolhuis. In 1837 werd het verkocht aan een predikant en daarna is het tot in de jaren tachtig in gebruik geweest als woonhuis. De drukke weg die u ziet, is pas na de stormramp van 1953 aangelegd. In 1957 werd de weg in gebruik genomen. Tot die tijd moest men met de auto komend vanuit Rotterdam om het Tolhuis heen rijden via de Westhaven en terug via de de Oosthaven richting Haastrecht.

13. IJsselkade ► Bij de stoplichten steekt u de drukke weg over waarna u (tussen de muren van de waterkering door) aan de IJsselkade komt. De Hollandse IJssel is tot aan de Waaiersluis, een paar kilometer stroomopwaarts, een getijdenrivier met een verval van 1,5 tot 2 meter. Aan de overkant ziet u nog het wuivende riet met de wortels genesteld in een zgn. 'zelling'. Deze zellingen zijn rivieroeverdelen die steeds droogvallen bij laag tij. Hier won men slib/zand voor de steenindustrie (ijsselsteentjes). De aanplant van riet diende om het aangespoelde slib vast te houden. Als u helemaal naar rechts langs het water loopt, heeft u, staande op de kademuur, een uniek uitzicht over de zelling en de daarachter liggende polder Krimpenerwaard. Omdraaiend kunt u, via het trapje, onder de weg door en bent u weer bij het beginpunt van deze wandelroute.